

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ПИЛИПЧУК ОКСАНА ДМИТРІВНА

УДК 658.512.23:747

**ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНІ ФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ГАРМОНІЗАЦІЇ КОЛОРИСТИКИ ІНТЕР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА**

05.01.03 – Технічна естетика

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата технічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано на кафедрі архітектурних конструкцій Київського національного університету будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат технічних наук, доцент
КОЗАК Наталія Федорівна,
завідувач кафедрою дизайну середовища та кераміки,
Інститут інноваційної освіти
Київського національного університету
будівництва і архітектури МОН України, (м. Київ)

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
КУЗНЕЦОВА Ірина Олексіївна,
професор кафедри графіки
ВПІ Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», МОН України, (м. Київ)

кандидат технічних наук, доцент
ЗАВАРЗІН Олег Олександрович,
завідувач кафедри дизайну середовища,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, МОН України, (м. Київ)

Захист відбудеться «22» січня 2020 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.056.06 при Київському національному університеті будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31, вчена рада університету, ауд. 466.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31.

Автореферат розіслано «13» грудня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 26.056.06

О.А. Бондар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання створення гармонійного середовища для життєдіяльності людини завжди було актуальним. Одне з ключових завдань технічної естетики – розробка принципів організації гармонійного предметного середовища у відповідності з потребами людей. Гармонійне колористичне рішення інтер'єру забезпечує комфорт візуального сприйняття, а отже, і сприятливі умови для життєдіяльності людини. Включення в інтер'єр творів образотворчого мистецтва є суттєвим чинником при вирішенні цього питання. У всесвітньо визнаних стандартах міжнародної рейтингової сертифікації будівель «Building Standard WELL» питання «Beauty and design» виокремлено в цілий розділ, в якому зазначено, що інтеграція творів мистецтва в інтер'єр підвищує оціночний рейтинг будівлі, і є однією з умов комфортного існування в ній людини. Інтеграція в інтер'єр творів образотворчого мистецтва допомагає не тільки урізноманітнити композицію проектного рішення, але й позитивно вплинути на емоційно-психологічний стан людини, створити гармонію простору і візуальний комфорт середовища.

Проблема гармонізації колористики інтер'єрного середовища (ІС) при включенні художньо-декоративних форм (ХДФ) є актуальною при створенні загального проектного рішення інтер'єру. Під час проектування потрібно враховувати, що простір інтер'єру – складне багатофункціональне середовище, яке потребує виваженого рішення, в якому поняття краси і користі співпрацюють, доповнюючи одне одного. ХДФ необхідно використовувати з урахуванням взаємозв'язку з колористикою ІС, а стихійність вибору та алогічність може призвести до візуального дискомфорту.

Наявні нині методи і практичні прийоми розміщення поліхромної ХДФ в колористичному ІС, здебільшого розраховані на емпіричні способи проектування колористичного простору. Попередній аналіз всіх факторів взаємного впливу колористики ІС і ХДФ ще на початковому етапі проектування створює можливість оптимізувати процес вибору й прийняття оптимального проектного рішення загальної колористики об'єкта відповідно до визначеного творчого задуму. Створення інструментарію для проведення подібного аналізу є на сьогодні, безумовно, актуальним для використання в процесі спільної творчості дизайнера і художника.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в Київському національному університеті будівництва і архітектури відповідно до загального профілю наукових досліджень таких кафедр: «Архітектурні конструкції» за темою «Штучне та природне освітлення в інтер'єрі» (в межах цієї тематики визначено принципи впливу кольорових і світлових рефлексів (штучного та природного освітлення) загальної колористики оточуючого інтер'єрного середовища на сприйняття художньо-декоративних форм з метою створення екологічності простору (акт № Л 4-1.9/804, від 18.07.2019 р.); «Рисунка та живопису» за темою «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру», яка узгоджується з навчальною програмою підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за спеціальностями 022 «Дизайн» і 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (акт № Л 4-1.9/805, від 18.07.2019 р.).

Дисертаційна робота за змістом та результатами дослідження відповідає чинному паспорту спеціальності 05.01.03 «Технічна естетика», а саме таким напрямкам досліджень: «Синтез видів проектно-художньої діяльності в контексті формування гармонійного

предметно-просторового середовища», «Проблеми синтезу візуального мистецтва і дизайну в об'єктах предметного середовища».

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає у виявленні принципів композиційних зв'язків між колористикою художньо-декоративних форм і колористикою інтер'єрного середовища та розробці інструментальних засобів їх гармонізації.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- проаналізувати сучасний стан вивченості питання формування колористики інтер'єрів і способів їх гармонізації при включенні художньо-декоративних форм, уточнити понятійний апарат;
- виявити та обґрунтувати основні принципи гармонізації колористики художньо-декоративних форм та інтер'єрного середовища;
- визначити основні принципи рішення творчого задуму композиції загальної колористики інтер'єрного середовища і художньо-декоративних форм залежно від застосованих матеріалів;
- розробити інструментарій гармонізації колористики інтер'єрного середовища при включенні художньо-декоративних форм;
- впровадити розроблений інструментарій в проектну практику і у навчальний процес.

Об'єкт дослідження – гармонізація інтер'єрного середовища з художньо-декоративними формами за допомогою колористики.

Предмет дослідження – принципи гармонізації колористики художньо-декоративних форм і колористики інтер'єрного середовища.

Теоретичною базою для проведення дослідження були роботи науковців:

- з технічної естетики та формоутворення: Арнхейма Р., Желева-Мартинс Д., Іконнікова А.В., Кашенка О.В., Кузнецової І.О., Мінервіна Г.В., Шпари П.Є., Шимка В.Т., Швидковського О.А., Яковлева М.І. та ін.;
- теорії кольору і колористики інтер'єрного середовища: Алексеева С.С., Александрова Н.Н., Агостона Ж., Ауера Г., Ашкеназі Г.І., Базими Б.А., Вишецькі Г., Волкова Н.Н., Дерібере М., Джадда Д., Єфімова О.В., Зайцева А.І., Іттена І., Івенса Р.М., Козак Н.Ф., Кравця В.І., Кравкова С.В., Meerwein G., Миронової Л.М., Оствальда В., Rodeck В., Теплова Б.М., Фрілінга Г., Шеверева П.А. та ін.;
- композиції дизайну інтер'єрів та синтезу мистецтв: Араухо І., Воронця Л.А., Глазичева В.Л., Мінкявічюса Й.К., Новікової О.Б., Понаморьової О.С., Ранєва В.Р., Степанова Г.П., Фаворського В.А., Чернявського В.Г., Чепелик О.В. та ін.;
- використання матеріалу відносно творчого задуму: Van Assen J.J.R., Van Doorn A., Wijntjes M., Віннера А.В., Гінзбурга В.П., Жоголя Л.Е., Кіпліка Д.Й., Koenderink J.J., Лоханька В.Є., Одноралова М.В., Pont S., Ріхтера Л., Самойловича В.В., та ін.;
- естетики образотворчого мистецтва: Алексеевої В.В., Борева Ю.Б., Вансалова В.В., Данієля С.Н., Кантора К.М., Кандинського В.О., Сапєго І.Г., Юлдашева Л.Г. та ін.

Межі дослідження: у межах гармонізації колористики інтер'єрів приміщень житлових і не житлових будівель.

Методи дослідження: бібліографічний, структурний, метод системного аналізу і синтезу, експертний метод, порівняння, узагальнення, композиційний, експериментальний, комбінаторний, моделювання, алгоритмічний та інформативний.

Наукова новизна одержаних результатів:

вперше:

– визначено основні принципи гармонізації колористики інтер'єру при включенні художньо-декоративних форм;

– розроблено інструментальну варіантну модель прийняття рішення відповідно до творчого задуму колористичної композиції художньо-декоративних форм та інтер'єрного середовища в залежності від застосованих матеріалів;

– розроблено і впроваджено інструментарій гармонізації загальної колористики інтер'єрного середовища і художньо-декоративних форм;

удосконалено:

– систематизацію основних етапів розвитку теоретичної бази та практичної складової з питання формування взаємозв'язку художньо-декоративних форм і колористики інтер'єрного середовища;

отримали подальший розвиток:

– принципи коригування фактурністю кольорової поверхні загальної колористичної композиції інтер'єру і художньо-декоративних форм.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці алгоритмічних моделей для розв'язання конкретної творчої задачі у проектуванні інтер'єрного середовища при включенні в нього художньо-декоративних форм, які можна покласти в основу створення нового прикладного програмного продукту для оптимізації процесу гармонізації колористичного простору сучасних інтер'єрів.

Запропонований автором інструментарій гармонізації колористики інтер'єрного середовища шляхом включення в нього художньо-декоративних форм було впроваджено і реалізовано в роботі та проектуванні інтер'єрів різного призначення архітектурною майстернею ТАМ «Контур» (Україна, м. Київ) (акт № 732, від 29.03.2019 р.) та дизайн-студією компанії «Ponyglass Corporation» (США, м. Лас-Вегас) (акт № 678, від 02.04.2019 р.) на об'єктах у м. Києві, що дало можливість створити комфортне інтер'єрне середовище та оптимізувати процес колористичної гармонізації простору.

Результати та рекомендації дисертаційної роботи введено у програму курсу лекцій та впроваджено у практичні заняття з дисципліни «Дизайн-практикум. Колористика в інтер'єрі» кафедри «Рисунок та живопис» КНУБА, третього курсу архітектурного факультету, напряму підготовки 022 «Дизайн» і 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (свідоцтво про депонування результату інтелектуальної діяльності № 160–РІД/Ук–2019). Результати проведеного дослідження впроваджено під керівництвом автора у дипломних проектах освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і «Магістр», спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»; конкурсних проектах цих кваліфікацій і спеціальності, виконаних за участю автора, як керівника творчого колективу (акт № Л 4-1.9/805, від 18.07.2019 р.).

За результатами дослідження було зареєстровано авторські свідоцтва: 11 свідоцтв на твір, два депонування інтелектуальної власності.

Особистий внесок здобувача. Наукові та практичні результати, отримані в результаті дослідження, становлять наукову новизну і впроваджені автором одноосібно. В роботах, опублікованих у співавторстві [1; 20; 24], авторові належить теоретична та практична реалізація колористичної гармонізації ХДФ простору ІС.

Апробація результатів. Основні положення роботи доповідались на конференціях різних рівнів у період з 2012 по 2019 рр., а саме: на V, VI, IX Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Сучасна архітектурна освіта. Інформативний простір архітектури», «Сучасна архітектурна освіта. Архітектура: образ, естетика, емоційний контекст. Присвячена 150-річчю від дня народження Владислава Городецького», «Сучасна архітектурна освіта: еволюція архітектури як інформаційна трансформація» (Київ, 2012, 2013, 2017 рр.); VIII і IX Міжнародних науково-практичних конференціях науково-викладацького складу і молодих вчених у рамках Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2015. Концепція сучасної освіти України в умовах євроінтеграції» і «Дизайн-освіта 2017. Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи» (Харків, 2015, 2017 рр.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток міст (містобудівний аспект)» (Харків, 2017 р.); VI і IV Міжнародних науково-практичних конференціях «Архітектура історичного Києва. Контекст і втручання», «Архітектура історичного Києва. Феномен урбанізованих ландшафтів» (Київ, 2017, 2018 рр.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування. Дизайн та мистецтво як засоби гуманізації архітектурного середовища» (Харків, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну» (Київ, 2018 р.); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Science and education» (Нетанія (Ізраїль), 2018 р.); Міжнародній науковій конференції «Архітектура та екологія» (Київ, 2018 р.); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Science and education», (Хайдусобосло (Угорщина), 2019 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи опубліковано у 24-х наукових працях, серед яких одна у міжнародному науковому виданні, яке належить до міжнародних науково-метричних баз Index Copernicus, Google Scholar, РИНЦ та ін.; 10-и у фахових наукових журналах і збірниках, що належать до рекомендованого ДАК України переліку видань; 13-и у тезах доповідей і матеріалах конференцій різних рівнів. Із загальної кількості двадцять одну працю написано одноосібно.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 338 сторінок, з них основного тексту – 149 сторінки, 37 рисунків, 17 таблиць, список використаних джерел із 185-и найменувань та чотирьох додатків на 132 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено наукову новизну отриманих результатів, практичне значення та їх зв'язок з науковими програмами. Наведено відомості про апробацію, публікації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні та практичні дослідження з питань взаємозв'язку художньо-декоративних форм і колористики інтер'єрного середовища» проаналізовано та систематизовано теоретично-практичний матеріал, а також інформативні джерела досліджень вітчизняних та закордонних авторів. Окреслено основні цільові функції кольору і колориту, закономірності їх сприйняття. Сформовано

теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження, визначено мету та завдання дисертаційної роботи, а також запропоновано інструментальні методи для вирішення поставлених завдань. Уточнено понятійний апарат основних термінів і скорочень.

Проведений у першому розділі аналіз і систематизація науково-теоретичних та практичних досліджень допомогли визначити основні етапи формування взаємозв'язку колористики ІС з образотворчим і художньо-декоративним мистецтвом та характерні риси кожного з них відносно зазначеної теми. А саме: 1) тісний взаємозв'язок ХДФ з інтер'єрним простором; 2) передумови виникнення теоретичної бази і логічного підходу; 3) виникнення архітектурно-декоративних шкіл і творчих спілок; 4) формування теоретичної бази; 5) вплив творчості видатних митців ХХ ст.; б) сучасні тенденції відносно даної теми.

Колір є першорядним інструментом дизайну і технічної естетки, а також усіх видів образотворчого мистецтва, де в основному використовуються психофізіологічні особливості сприйняття кольору, які пов'язані з різними асоціаціями та особливостями емоційного впливу, відчуттями візуального характеру. Естетичні можливості колористики складаються з різноманітних ефектів впливу кольору і здатності керувати ними та є основою для художника-дизайнера у вирішенні поставленого творчого завдання, досягненні потрібного емоційного стану від сприйняття, а також загальної закінченості твору, що у підсумку приводить до комфортного психологічного й емоційного стану людини.

Основа наявних на сьогодні досліджень базується на композиційній специфіці – методах і прийомах вирішення основних композиційних завдань, питаннях єдності та цілісності колірної гармонії в інтер'єрі із включенням в нього художньо-декоративного оформлення. Творча спадщина художників наближає нас до розуміння проблеми взаємодії ХДФ і колористики ІС, але, на жаль, взаємозв'язок художнього елемента і колористичного простору підтверджується лише практично реалізованими роботами, носить характер інтуїтивного, заснованого лише на чуттєво-емоційному та емпіричному підходах. Специфіка і можливості сучасного мистецтва (концептуального і візуального) у взаємодії з ІС, побудовані на зорових ілюзіях, емоційних враженнях і психологічно-естетичних якостях об'єктів, превалюють над утилітарністю, раціональністю і технологічністю. Сучасні інструментальні засоби вимірювання кольору, розрахунки, пов'язані з використанням колірних атласів і графіків, колориметричних систем та приладів з визначеними номінальними умовами, які дають можливість ідентифікувати параметри колірної тону і насиченості із стандартними зразками кольору, вносять в роботу з кольором систематичність і точність, та є дійсно необхідними інструментами, але, на жаль, не можуть повністю передати сприйняття митцем, гармонії загальної колірної композиції цілого ІС простору та його взаємозв'язку з ХДФ. В той же час у сучасних наукових дослідженнях, а також у проектній практиці фактично відсутні інструментальні засоби проектування взаємозв'язку колористики ХДФ і ІС та їх гармонізації.

У результаті аналітичного огляду було сформовано загальне уявлення про стан вивченості проблеми – відсутність комплексного дослідження стосовно гармонізації ХДФ і колористики ІС, нестача потрібної літератури і науково-методичного забезпечення у практичному використанні. Визначено, що актуальні нові інструментальні способи передпроектного композиційного рішення, відносно означеної теми дослідження, які повинні бути засновані на цифрових алгоритмічно-інструментальних інноваціях.

У другому розділі «Художньо-декоративні засоби та їх взаємозв'язок з колористикою інтер'єрного середовища» виявлено властивості колористики ІС та її художньо-декоративного наповнення, як основних факторів формування візуального комфорту. Розглянуто основні завдання колористики – гармонізація інтер'єрного простору, емоційно-естетичний і візуально-інформаційний вплив, формотворчі можливості колористики.

Для виявлення основних властивостей колористики ІС і ХДФ виокремлено та упорядковано основні засоби їх гармонізації. Зазначено, що колірне вирішення інтер'єру має відповідати функціональному призначенню (типологічним характеристикам приміщення будівель різного призначення*: житловим, нежитловим, промисловим, сакральним (для культової та релігійної діяльності); його геометричним параметрам, а також емоційному ефекту від сприйняття простору, який у свою чергу, повинен узгоджуватись із творчим задумом загальної композиції. Саме це і є раціональним та інваріантним вибором. Для подальшого опрацювання завдань дослідження обрано інтер'єри приміщень житлових будівель (вітальня, спальня, кабінет, дитяча кімната та ін.) та нежитлових будівель (офісні інтер'єри, торгівельні приміщення, заклади громадського харчування, інтер'єри навчальних закладів тощо).

Для розуміння естетичного та змістовно-функціонального існування ХДФ у просторі сучасного інтер'єру було проведено їх класифікацію і опис. Окреслено види ХДФ на прикладах, в яких ми будемо опрацьовувати завдання нашого дослідження: живопис (станковий і монументальний), художньо-декоративне панно, кольоровий рельєф. Використання різних видів ХДФ у інтер'єрному просторі щодо гігієнічних норм обумовлено його функціональним призначенням та залежить від матеріалу створення ХДФ – фактури, текстури, стійкості художньої поверхні до волого-кліматичних умов або системи захисту художньої поверхні (наприклад: додаткові захисні покриття тощо).

З метою визначення засобів, завдяки яким створюється колористична єдність композиції простору ІС і включених в нього ХДФ, було сформовано основні групи прийомів їх гармонізації. Встановлено, що колористичне рішення, пов'язане з загальним тоном і ступенем насиченості, визначає враження від загальної композиції з метою досягнення потрібного емоційного ефекту в інтер'єрі. Для дотримання єдності художньої гармонії і загальної відповідності визначено характер існування ХДФ у колористичному просторі ІС. Охарактеризовані закономірності окреслили формотворчі можливості кольору в сучасному проектуванні, визначили залежність від таких складових: 1) сприйняття форми, її призначення, змісту кольору і форми; 2) залежності поліхромії форми, від освітлення, положення кольорової форми у просторі; 3) взаємодії поліхромії форми і її фактури; 4) характеру руху кольорової форми; 5) залежності від її геометричного виду. За допомогою методу порівняння, визначено, що ХДФ в ІС характеризується як: лінійна, площинна або об'ємна форма та як ступінь співвідношення ХДФ з фоном, на якому вона знаходиться.

На основі визначених у розділі властивостей колористики і їх систематизації, розроблено і детально описано характерні колористичні композиційні ситуації та побудовано модульні блок-схеми необхідні для вирішення завдання дослідження.

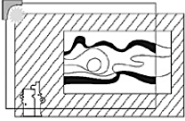
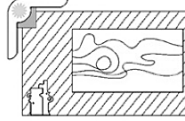
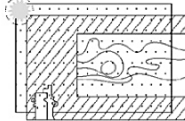
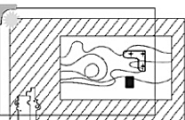
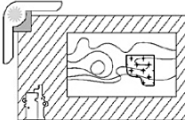
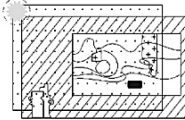
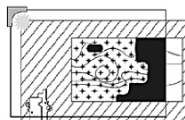
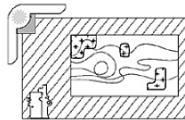
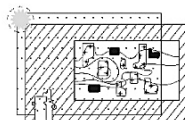

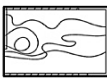

* Державний класифікатор будівель та споруд. Введено від 17.08.2000, № 507. Київ: Держстандарт України, 2000. 88 с.

У третьому розділі «Принципи гармонізації колористичного простору і художньо-декоративних форм» визначено і досліджено такі принципи гармонізації колористики ІС і ХДФ: 1) взаємозв'язку колористики ІС і ХДФ; 2) досягнення виразності ХДФ, які обумовлені законами світла; 3) вираження потрібного емоційного стану і відповідних асоціацій в колористичних композиціях мистецького твору; 4) коригувальних функцій поліхромії ХДФ і ІС; 5) реалізації творчого задуму, які залежать від обраного художнього матеріалу для ХДФ і ІС. Також представлено основні прийоми розміщення ХДФ у колористичному просторі інтер'єру згідно з творчим задумом. Наведено характерні ситуації відносно визначених і обґрунтованих у розділі основних принципів та прийомів. На основі розроблених у процесі досліджень модульних блок-схем, побудовано інструментальні алгоритми шляху прийняття рішення відносно гармонізації художньо-декоративними формами колористики ІС.

Гармонійні, візуально-комфортні умови сприйняття глядачем ХДФ, розміщеної в просторі інтер'єру, створюються поєднанням усіх структурних складових інтер'єру, підпорядкованих їх цілісній організації. Для можливості підвищення художньої виразності ХДФ і дотримання цілісності та єдності загальної композиції колористичного простору, було запропоновано структуру розміщення ХДФ, виявлено їх функціональне значення в інтер'єрі. В результаті визначено основні характерні принципи взаємозв'язку колористики ІС та ХДФ, що склали описові ситуації контрастного і нюансного рішень, саме: 1) створення композиційного центру, акцентування; 2) надання образності; 3) створення динаміки; 4) ефект доповнення; 5) синтез мистецтв; 6) створення оптичної ілюзії; 7) декорація; 8) функціональність; 9) знаковість; 10) гротескність; 11) декорування; 12) створення експозиції; 13) руйнування простору; 14) деформація простору; 15) коригування простору. Зазначено, що за своїм колористичним рішенням контрастна композиція буде нести сильніше емоційне навантаження під час сприйняття, на відміну від нюансного.

ХДФ, перебуваючи в ІС, не можуть існувати без впливу оточуючого простору. Колористичне вирішення всього простору – це взаємопов'язана сукупність колірних і світлових рефлексів. Їх взаємодія утворює єдність колірного тону, складну взаємопов'язану колористичну гармонію. В розділі оцінено вплив кольорових і світлових рефлексів оточуючого середовища на сприйняття ХДФ. Визначено ряд основних чинників та принципів їх виникнення, при цьому окреслено, що у кожному інтер'єрі існує своя унікальна ситуація. Якщо колір належить матеріалу певної фактури, то сила його відображення або сила яскравості (це явище також можна сформулювати як «сила колірного сигналу») зміниться, відповідно, змінюватиметься і сприйняття форми, носія даного кольору. На підставі цього окреслено, що кольорова суміш, з якої складається рефлекс, першочергово залежить від кольору предметів і суміші кольору проміння світла, що відбивається. Не тільки предмет знаходиться під впливом оточуючого середовища, але і сам предмет здатен впливати на колір середовища. Для створення технологічно-інструментальних засобів гармонізації в контексті дослідження було визначено та систематизовано ряд факторів відбиття кольорових та світлових рефлексів у колористичному просторі оточуючого середовища під час використання в ньому ХДФ. На основі їх визначено принципи досягнення виразності ХДФ, які обумовлені законами світла (табл. 1). За допомогою системного аналізу розроблено каталог характерних ситуацій.

Формалізація основних принципів гармонізації ХДФ в ІС залежно від джерела освітлення і типу фактури

	I. Направлене (Нп) джерело освітлення	II. Відображене (Вд) джерело освітлення	III. Розсіяне (Рз) джерело освітлення
Матова – м (1) фактура ХДФ	 <p>I.1. Нп + ХДФ.1 (Поступовий розподіл світлового потоку. Загальна контрастна освітленість)</p>	 <p>II.1. Вд + ХДФ.1 (Зменшення світлового потоку. Загальна затемненість)</p>	 <p>III.1. Рз + ХДФ.1 (Рівномірний розподіл світлового потоку. Загальна рівномірна освітленість)</p>
Напівматова – нм (3) фактура ХДФ	 <p>I.2. Нп + ХДФ.3 (Поступовий розподіл світлового потоку з наявністю точкових і блискучих затемнених зон)</p>	 <p>II.2. Вд + ХДФ.3 (Зменшення світлового потоку з наявністю блискучих точкових зон)</p>	 <p>III.2. Рз + ХДФ.3 (Рівномірний розподіл світлового потоку з великою кількістю блискучих та точкових затемнених зон)</p>
Глянцева – г (2) фактура ХДФ	 <p>I.3. Нп + ХДФ.2 (Поступовий розподіл світлового потоку. Збільшення площі блискучих і затемнених зон)</p>	 <p>II.3. Вд + ХДФ.2 (Зменшення світлового потоку з великою кількістю блискучих зон)</p>	 <p>III.3. Рз + ХДФ.2 (Рівномірний розподіл світлового потоку з великою кількістю блискучих і затемнених зон)</p>
<i>Умовні позначення до табл. 1</i>			
 – яскраве освітлення	 – матове освітлення	 – кольорове обладнання	
 – блиск, мерехтіння в освітленні	 – неосвітлений фрагмент	 – видимий простір	
 – ХДФ	 – направлене джерело освітлення	 – віддзеркалене джерело освітлення	 – відображене джерело освітлення

Для формування уявлення про естетичне значення ХДФ було визначено основні критерії сприйняття їх в ІС. На основі розробки Й. Мінкявичуса*, з урахуванням сучасних критеріїв міжнародного стандарту концепції WELL**, де визначено параметри розміщення творів мистецтва для найбільш оптимального їх сприйняття у просторі, а також на підставі проведених науково-дослідних і практичних робіт в галузі експериментального проектування, виконаного автором дослідження, було запропоновано основні композиційні прийоми розміщення ХДФ у колористичному

* Мінкявичус Й.К. Интерьер и монументальное искусство. Москва: Стройиздат, 1974, 88 с.

**Building Standard WELL v2 CONCEPTS / COMMUNITY / Integrative Design. Відповідно до вимог: V10 «INTERIOR FITNESS CIRCULATION», FEATURE C02 «Integrate Beauty and Design».

просторі. На підставі цього виявлено можливості сили емоційного впливу на глядача від загального обсягу колористичного простору з метою досягнення потрібного психологічного стану реципієнта у процесі сприйняття. Визначено, що за різних композиційних ситуацій виникає різний емоційний ефект, а на сприйняття ХДФ під час руху величезне значення має сила сигналу кольорового стимулу, отриманого від загального обсягу колористичного простору (функціональних предметів інтер'єру, меблів, текстилю тощо). Крім функціональної специфіки ХДФ, доцільності розміщення, велике значення має емоційне навантаження від сприйняття ХДФ та асоціації, що можуть викликати різноманітні реакції. Для цього було проаналізовано видатні твори мистецтва, на підставі чого проведено анкетування різних груп респондентів (експертів у галузі архітектури, дизайну, професійних художників і мистецтвознавців, а також студентів старших курсів архітектурного факультету КНУБА, загальна кількість 550 осіб). Зображення відомих творів світового мистецтва було запропоновано щодо ступеня емоційного підйому і зацікавленості під час сприйняття та його тривалості. Емоційну зацікавленість реципієнта під час огляду твору мистецтва було виражено в частоті повторювання різних реакції. Згідно з одержаними результатами тесту визначено основні принципи досягнення відповідних асоціацій з метою вираження потрібного емоційного стану від сприйняття мистецького твору та представлено їх у наочних схемах (рис.1).

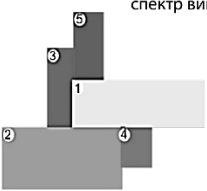

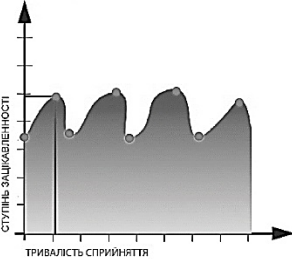
Емоційний стан, асоціація. <i>Приклад</i>	Вираження в колористичних і лінійних композиціях	Процес сприйняття мистецького твору
 <p><i>Жак-Луї Давид.</i> <i>«Прощання Телемаха і німфи Еухаріс»,</i> <i>1818 р.</i></p> <p>Позитивне емоційне навантаження (любов, ласка, задоволення) – Крс (1)</p>	<p>Рух композиції до квадрата і кола, поєднання малих і великих протяжних криволінійних ліній. Гармонійні співвідношення форми у просторі, символів, світлотонових переходів. Загальна єдність за різноманіття, що виникає в результаті якості краси. Кольорові сполучення: синя, золотиста і червоно-фіолетова гама в поєднанні з відтінками білого</p> <p>спектр використаних кольорів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) білий 2) холодний червоний 3) синій 4) золотисто-вохристий 5) чорний 	 <p>1*</p> <p>2**</p>
<p><i>Примітки:</i></p> <p>1*. Умовне позначення послідовності сприйняття:</p> <p>● ● ● ● ● – ступінь першочергового сприйняття;</p> <p>● ● ● ● ● – ступінь другорядного сприйняття</p>		
<p>2**. Шкала ступеня та тривалості сприйняття. Емоційна зацікавленість виражена у частоті повторювання реакції у процесі сприйняття.</p>		

Рис. 1. Засоби досягнення відповідних асоціацій з метою вираження потрібного емоційного стану під час сприйняття мистецького твору. Приклад

Для посилення художньої виразності загальної колористичної композиції простору і досягнення художньо-естетичного значення самого художнього твору за допомогою комбінаторних методів, визначено принцип коригувальних функцій поліхромії ХДФ у формуванні колористики ІС, який залежить від можливостей колористики: взаємозв'язку фігури і фону та принципу ілюзорності.

Для досягнення завершеності творчого задуму визначено принципи реалізації композиції загальної колористики в ХДФ і ІС, досліджено їх залежність від застосованих художніх матеріалів виконання. В результаті узагальнення теоретичної бази та численних практичних і творчих експериментів, виявлено практичну складову окресленого завдання дослідження. Доведено, що рішення творчого задуму композиції ХДФ і ІС залежить від властивостей поверхні використаного матеріалу, носія кольору і характеру його обробки: ступеня фактурності поверхні оздоблювального матеріалу, характеру фактури покриття (текстури). Вирішальне значення відіграють вид і специфіка матеріалу, що є невід'ємним фактором у виборі техніки виконання, яка пов'язана зі стилем зображення, тематичними ознаками обраного виду мистецтва, колористичними й естетичними можливостями, а також змістовним сенсом – досягнення потрібного емоційного стану реципієнта від сприйняття колористичної композиції мистецького твору. На підставі цього було розроблено і запропоновано варіантну модель прийняття рішення відносно поставлених завдань, де виявлення похідної структури матеріалу стосовно творчого задуму дасть можливість визначити потрібну техніку і матеріал виконання. В результаті запропоновано наступні художні техніки і матеріали виконання композиційного рішення: 1) живопис: олійні фарби (п'ять варіантів), акрилові, фреска, фарби темперні, акварельні, гуашеві (чотири), емалеві, ПВА (водоємільсійні, вододисперсійні), силікатний живопис (два), мінеральний (три), енкаустика (два), флуоресцентні матеріали і неонові фарби, імітація на основі акрилових фарб (шість); 2) скульптурний рельєф – гіпс тонований або фарбований, камінь фарбований або натуральний, дерево фарбоване або натуральне, керамічні вироби (майоліка, емаль, теракота, фаянс, шамот та ін.), синтетичні матеріали (різні види пластику і смол) (шість), сграфіто (два); 3) декоративне панно і змішана техніка – кольорові олівці і крейда (різні види пастелі, фломастерів та ін.) (три), кольорова фольга (золочення, сріблення та ін.), патина, папір (декупаж, пап'є маше), різні види інкрустації, мозаїка, колаж (шість); 4) сучасні технології – термохромні фарби (три), нанорозчин, полімерна паста (шість).

Результат, отриманий внаслідок систематизації і опрацювання основних принципів композиційних зв'язків колористики ХДФ і ІС, допоміг розробити за допомогою моделювання* уніфіковані інструментальні засоби шляху прийняття рішення з індикаційними параметрами і системою координат (комбінаторний каталог банку-даних з можливістю його поповнення) щодо гармонізації ХДФ колористики ІС.

І. Модульна схема лінійного алгоритму – детермінований алгоритмічний процес з додаванням комбінацій валідності або не валідності вхідних даних та складається з пов'язаних між собою логічних послідовних операцій:

* Обробка інформації. Символи та угоди щодо документації стосовно даних, програм та системних блок-схем, схем мережевих програм та схем системних ресурсів: ДСТУ ISO 5807:2016. Введений від 07.10.2016. Київ: 2016. 4 с.

1. **Етап. Раціональний вибір.** Інваріантність рішення, визначення координат, які не змінюються і відповідають геометричному об'єму приміщення, його функціональності, а також емоційному навантаженню під час сприйняття, які залежать від творчого задуму, відповідає схемі лінійного алгоритму:

$$T_3 \Rightarrow V f K_{pc},$$

де T_3 – творчий задум, V – геометричний об'єм приміщення, f – функціональність приміщення, K_{pc} – критерії сприйняття ХДФ у колористиці ІС.

2. **Етап. Варіантний вибір.** Процес компіляційної дії з творчим вибором і розробкою кожного варіанта відносно проходження шляху алгоритму. В процесі обробки алгоритм шукає відповідні композиційні ситуації. Отримані з наявного банку даних закодовані ситуації розміщуються у блок-схемах структурних моделей. На цьому етапі відбувається автоматизований облік усіх обраних умов з супідрядністю загальним якість, складається з закономірно пов'язаних частин та відповідає схемі лінійного алгоритму:

$$T_3 (V f K_{pc} \{(G_c.K_l \cup H_c) P_f \cup XDF \cup B_z \cup K_g\}),$$

де $G_c.K_l$ – гармонізація колористики ІС і ХДФ; H_c – ступінь загальної колористичної насиченості ХДФ і ІС; P_f – вплив рефлексів колірних і світлових на сприйняття ХДФ у ІС, B_z – взаємозв'язок ХДФ і колористики ІС, K_g – коригувальні можливості поліхромії.

3. **Етап визначення матеріалів виконання** щодо знайдених варіантів колористичного композиційного рішення ХДФ і ІС. За попередніми результатами визначає реалізацію творчого задуму в ХДФ і ІС у відповідному матеріалу виконання. Ступінь виразності композиційного рішення стосовно творчого задуму в ІС і ХДФ залежить від обраної художньої техніки і матеріалу та відповідає схемі лінійного алгоритму:

$$T_3 \leq F_{mt} \{IC \cup XDF\},$$

де F_{mt} – матеріал виконання творчого задуму.

4. **Етап. Творчий експеримент.** Результат аналізу алгоритму – переробка інформації.

5. **Етап. Результат порядку операцій складових визначених параметрів, який співвідноситься з визначеним творчим задумом.** Результат отриманий залежно від того, в якій послідовності ми беремо характеристики на вхід або на вихід. За різного рішення алгоритмічної дії щодо творчого задуму, значень його вхідних та вихідних даних, виникає різна реакція на хід дії алгоритмічного процесу (можлива і неможлива комбінація різних описових ситуацій).

II. **Інформаційна модель.** Узагальнення алгоритмічного процесу. Складається з об'єднання множин необхідних параметрів щодо творчого задуму, з метою досягнення потрібного ступеня візуального комфорту під час сприйняття, отриманого внаслідок позитивної реакції на хід процесу (відповідає позначенню 1 (+)) і залежить від комбінації параметрів інформаційної моделі (рис. 2).

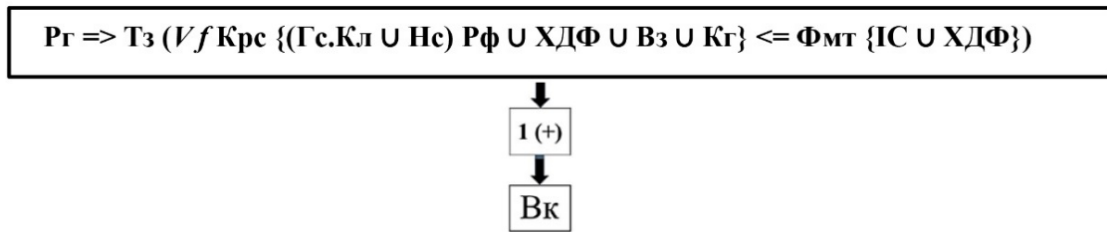

Рис. 2. Інформаційна модель з узагальненням алгоритмічного процесу

де P_g (результат гармонізації) – результат порядку операцій складових визначених параметрів, який співвідноситься з визначеним творчим задумом; V_k – візуальний комфорт отриманий від сприйняття простору.

III. Інструментально-експериментальна модель алгоритму. В результаті дослідження створено експериментально-інструментальну модель – механізм гармонізації ХДФ колористики ІС.

Визначено логічні інструментальні моделі замість інтуїтивного і емпіричного підходу відносно гармонізації колористики ІС і ХДФ. Доведено, що процес гармонізації ХДФ і ІС передбачає визначення: 1) призначення об'єктів, їх суть; 2) якості кожного об'єкта; 3) їхній взаємозв'язок; 4) межі допустимих значень кожної композиційної ситуації – валідність та не валідність комбінації; 5) прикладні засоби реалізації творчого задуму.

У четвертому розділі «Застосування розробленого інструментарію на етапах проектування колористики інтер'єрного середовища» описано і наочно продемонстровано практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Для застосування розроблених алгоритмічних моделей гармонізації ХДФ і колористики ІС, необхідно було провести попереднє тестування алгоритмічного процесу відносно різних вимог творчого задуму (у межах інтер'єрів приміщень житлових і нежитлових будівель). Визначено, що прийняття і реалізація запропонованого алгоритмом проектного рішення залежатиме від заданих в алгоритмічному процесі координат вхідних та вихідних даних відносно інваріантних і варіантних вимог творчого задуму. Продемонстровано залежність колористичної пропозиції від різної реакції на кінцевий результат алгоритмічного процесу: позитивної, негативної, не визначеної. Було проаналізовано отримані результати на основі методу порівняння, а також згідно з принципами, визначеними у національних стандартах України*, та оцінено кожне запропоноване алгоритмом проектне рішення. Це дало можливість стверджувати, що розроблений інструментарій передбачає остаточно сформоване рішення ще на початковому етапі проектування, а також можливість оптимізації проектного рішення відносно вимог визначеного творчого задуму технічними засобами. Представлено візуальний ряд отриманих результатів. За отриманими результатами було встановлено, що застосування алгоритмічних моделей цілком можливе у створенні нового програмного продукту для автоматизації процесу гармонізації ХДФ колористики ІС. Новий програмний продукт може базуватись на основі технології «Штучний інтелект», у тому числі на основі нейромережевої технології. Інтелектуальний аналіз даних (каталога комбінацій композиційних ситуацій (банку

* Оцінка майнових прав інтелектуальної власності: Національний стандарт № 4. Введений від. 3.11.2007 р. Київ, 2007. 8 с.

даних), розроблених у ході дослідження, які знаходяться в структурі блок-схем розробленого алгоритму), вибирає кращі варіанти відповідно до визначених параметрів та надає рекомендації оптимального композиційного рішення відносно гармонізації колористики ІС при включенні ХДФ.

Визначені в ході дослідження принципи організації колористичного простору і розроблені алгоритмічні моделі реалізовано автором у конкретних проектних задачах інтер'єрів різного призначення спільно з архітектурною майстернею ТАМ «Контур» і дизайн-студією компанії «Ponyglass Corporation». Наукові розробки дисертаційної роботи впроваджено у: гармонізацію колористики ІС; колористичну гармонію творів мистецтва, створених особисто автором дослідження (станковий живопис, настінний розпис, рельєфне панно), що підтверджено свідоцтвом на твір; взаємозв'язок загального колористичного середовища і включених у нього ХДФ.

На підставі принципів та інструментальних алгоритмів, розроблених у процесі роботи над дисертаційним дослідженням, було впроваджено і реалізовано колористичні композиційні структури в інтер'єрах різного призначення (табл. 2).

Таблиця 2

Розробка топологічних матриць колористичного простору на прикладах основних композиційних структур (на основі творчих робіт автора). Фрагмент таблиці

Типи приміщення	Функція	Комплекс основних вимог згідно з творчим задумом щодо ІС і ХДФ				Отриманий результат
		Можливі варіанти потрібного емоційного стану від сприйняття ХДФ у колористиці ІС			Комбінація визначених параметрів стосовно результату гармонізації	
		позитив. Крс (1)	нейтрал. Крс (0.1)	негатив. Крс (0)		
Інтер'єри приміщень житлових будівель	Вітальня	I.1 I.6 I.7 I.10	II.2 II.8 II.11	—	Крс(1)І (Гс.Кл (№3) Нс(2)) Рф (Нп(2) Кр.к.ХДФ(1) Кр.к.ІС) (Вз.дкр.Кр.ХДФ(II.17) Кг (ІС(1.1.2.1.1) ХДФ(2.0.1.1.1)). ФМТ(ІС(1.2)ХДФ(1.3))	

У розділі продемонстровано можливості застосування у проектуванні практичних прийомів асоціативного впливу кольорів у колористичному просторі ІС при включених в нього ХДФ. Визначено, що різноманітний характер емоційного впливу, від позитивних до негативних емоцій, визначає творчий задум і функцію інтер'єру, баланс або дисбаланс колористичної структури, задає рух простору, його динамічність. З'ясовано, що визначені естетичні завдання і врахований емоційний вплив має нерозривний ланцюг взаємозв'язку і синтезу та являють собою ряд засобів у досягненні візуального комфорту, де потрібні асоціації створюються за допомогою відповідних композиційних прийомів з метою зниження негативного психологічного навантаження (рис. 3).

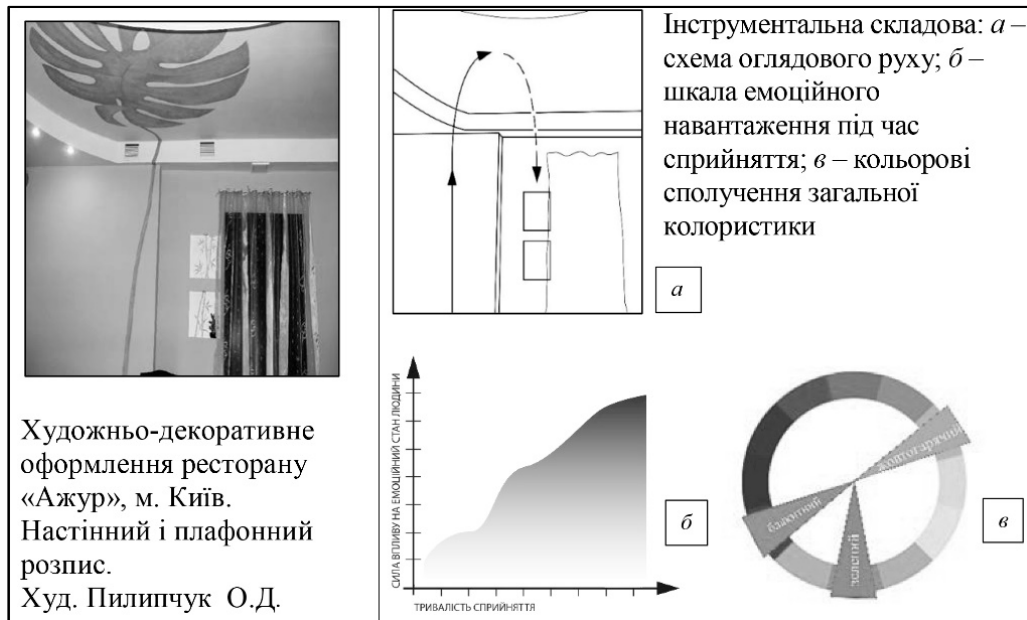

Рис. 3. Приклад застосування практичних прийомів використання ХДФ у колористичному просторі сучасного інтер'єру (на прикладах творчих робіт автора)

Оволодіння методикою формування колористичного середовища є важливою складовою підготовки студентів-дизайнерів і художників. Для впровадження визначених у результаті дослідження принципів і розроблених інструментальних засобів у навчальний процес кафедри «Рисунок та живопис» КНУБА напряму підготовки фахівців 022 «Дизайн» і 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», було запропоновано методи, які складаються з послідовно-логічних стадій і містять теоретичну та практичну складову. За результатами впровадження автором дослідження було розроблено конспект лекцій і методичні вказівки «Колористика в інтер'єрі», навчальні програми* та завдання з цієї дисципліни, які були затверджені кафедрою «Рисунка та живопису», і схвалені НКМС. Ефективність впровадження виявилась: у знайомстві з принципами колористики інтер'єрного середовища і включених в нього витворів мистецтва, а також опануванні практичних прийомів у художній практиці і проектуванні стосовно створення гармонічної колористичної структури інтер'єрів різного призначення з включенням у них художньо-декоративних форм та об'єктів дизайну; дипломних проектах освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і «Магістр», спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», виконаних під керівництвом автора; конкурсних проектах, виконаних за участю автора, як керівника творчого колективу; зареєстровано авторське свідоцтво на твір та свідоцтво про депонування інтелектуальної власності.

Результати впровадження засвідчують достовірність, користь та ефективність запропонованого інструментарію. Опанування запропонованих прийомів значно допомогло у взаємно творчій проектній практиці художників та дизайнерів інтер'єру.

* Розроблено згідно зі стандартом вищої освіти № 725, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 24 травня 2019 р.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено науково-прикладне завдання: визначено композиційні принципи зв'язків між колористикою художньо-декоративних форм і колористикою інтер'єрного середовища та розроблено на цій основі інструментальні засоби їх гармонізації.

Значення для науки полягає у виявленні принципів гармонізації і композиційних зв'язків між художньо-декоративними формами і колористикою інтер'єрного середовища.

Значення для практики полягає у розробці інструментальних засобів для практичного використання гармонізації художньо-декоративними формами колористики інтер'єрного середовища.

Під час вирішення поставлених завдань, отримано такі теоретичні та практичні результати, що мають науково-практичну цінність:

1. Систематизовано, в результаті аналітичного огляду існуючих наукових досліджень з питань формування колористики інтер'єру, основні етапи розвитку теоретичної бази та практичної складової з питання формування взаємозв'язку художньо-декоративних форм і колористики інтер'єру, а саме: 1) тісний взаємозв'язок ХДФ з інтер'єрним простором; 2) передумови створення теоретичної бази і логічного підходу; 3) виникнення архітектурно-декоративних шкіл і творчих спілок; 4) формування теоретичної бази; 5) вплив творчості видатних митців ХХ ст.; 6) сучасні тенденції відносно даної теми. Уточнено понятійний апарат.

2. Виявлено та досліджено основні принципи гармонізації колористики інтер'єру і художньо-декоративних форм, а саме: а) принципи взаємозв'язку колористики інтер'єру і художньо-декоративних форм; б) принципи впливу кольорових і світлових рефлексів оточуючого середовища на сприйняття художньо-декоративних форм; в) принципи вираження асоціацій у колористичних композиціях мистецького твору з метою досягнення потрібного емоційного стану від сприйняття; г) принцип коригування фактурністю кольорової поверхні загальної колористики художньо-декоративних форм і простору; д) принципи рішення колористичної композиції творчого задуму художньо-декоративних форм і інтер'єрного середовища з урахуванням застосованих матеріалів: врахування зовнішніх чинників (функціональне призначення приміщення, його геометричні характеристики, умови сприйняття, освітлення), характеристики запропонованих образотворчих матеріалів (вид і специфіка матеріалу, технологія їх застосування, естетично-виразні можливості, а також фактурність матеріалу і поверхні).

3. Розроблено варіантну модель прийняття рішення при проектуванні колористики інтер'єру і художньо-декоративних форм, відповідно до творчого задуму, залежно від застосованих матеріалів.

4. Розроблено, інструментарій гармонізації загальної колористики при включенні художньо-декоративних форм, орієнтований на практичне використання в проектуванні інтер'єрів: а) розроблено алгоритмічні блок-схеми з систематизованими каталогами характерних композиційних ситуацій, комбінації які дають можливість створювати проектні рішення відносно визначеного творчого задуму; б) побудовано уніфіковані технологічно-інструментальні моделі з індикаційними параметрами (інформаційну і інструментально-експериментальну моделі); в) розроблено лінійний алгоритм процесу досягнення гармонізації колористики художньо-декоративних форм і інтер'єрного середовища.

5. Достовірність, ефективність і користь запропонованого інструментарію було підтверджено: а) в доведеності правильності й ефективності дії алгоритму на основі проведеного попереднього тестування; б) гармонізації загальної колористики інтер'єру і художньо-декоративних форм з використанням розробленого інструментарію в конкретних проектних завданнях; в) використанні практичних прийомів асоціативного й емоційного впливу загальної колористики інтер'єрного середовища і художньо-декоративних форм на етапах проектування і в процесі реалізації проекту; г) застосуванні розробленого інструментарію у навчальному процесі підготовки художників і дизайнерів. Позитивну оцінку результатів впровадження засвідчено в наведених актах і зареєстрованих свідоцтвах: на твір та депонування результату інтелектуальної діяльності.

Подальший розвиток отриманих результатів дисертаційного дослідження може бути у застосуванні алгоритмічних моделей для створення нового прикладного програмного продукту на основі технології інтелектуального аналізу даних з використанням систематизованого каталогу композиційних ситуацій (банку даних) з метою автоматизації процесу гармонізації художньо-декоративними формами колористики інтер'єрного середовища.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, що належать до наукометричних баз:

1. Пилипчук О.Д., Полубок А.П. Рішення творчого задуму художньо-декоративної форми в залежності від застосованих матеріалів // *Science Rise*. DOI: 10.15587/2313-8416.2019.164772. Харків: НВП ПП Технологічний Центр, 2019. Вип. № 4 (57). С. 36–39. (Видання належить до наукометричної бази Index Copernicus, Google Scholar, РИНЦ). *Особистий внесок здобувача: визначено основні принципи та запропоновано структуру рішення творчого задуму художньо-декоративної форми залежно від застосованих матеріалів.*

Статті у фахових виданнях України:

2. Пилипчук О.Д. Композиція як мова пластичного мистецтва // Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (дослідницькі та наукові праці). Київ: НАОМА, 2005. Вип. № 12. С. 59–64.

3. Пилипчук О.Д. Взаємодія кольору і форми як інструмент в сучасному мистецтві та проектуванні (на прикладі аптеки у м. Києві) // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2012. Вип. № 31. С. 72–77.

4. Пилипчук О.Д. Основні засоби вирішення задач фактурності кольору в художній формі, розміщеній у просторовому середовищі сучасного інтер'єру // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2013. Вип. № 34. С. 256–260.

5. Пилипчук О.Д. Існування живопису в сучасному інтер'єрному просторі одночасно як станкового та утилітарного // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2014. Вип. № 35. С. 180–184.

6. Пилипчук О.Д. Проблема асоціативності кольору в інтер'єрі, художньо-декоративного оздоблення та методи засвоєння практичних прийомів // *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2014. Вип. № 36. С. 220–225.

7. Пилипчук О.Д. Емоційний вплив колористичного простору при включенні в інтер'єр художньо-декоративних засобів // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ: КНУБА, 2017. Вип. № 49. С. 182–188.

8. Пилипчук О.Д. Структура взаємозв'язку колористики інтер'єру і художньо-декоративних засобів // Архітектурний вісник КНУБА. Київ: КНУБА, 2017. С. 258–265.

9. Пилипчук О.Д. Коригування художньо-декоративної форми та простору за допомогою колористичних методів // Містобудування та територіальне планування. Київ: КНУБА, 2017. Вип. № 65. С. 450–458.

10. Пилипчук О.Д. Определение критериев восприятия зрителем художественно-декоративной формы в колористическом пространстве интерьера // Технічна естетика і дизайн. Київ: КНУБА, 2018. Вип. № 13. С. 101–105.

11. Пилипчук О.Д. Вплив історичного розвитку світового мистецтва і стильових змін на проблему взаємозв'язку художньо-декоративних форм і інтер'єрного середовища // Технічна естетика і дизайн. Київ: КНУБА, 2018. Вип. № 14. С. 258–262.

Матеріали і тези конференції:

12. Пилипчук О.Д. Зв'язок суперграфіки та дигітальної архітектури // Сучасна архітектурна освіта. Інформативний простір архітектури: тези доповідей V Всеукраїнської наукової конференції, 25–26 жовтня 2012 р. Київ: КНУБА, 2012. С. 53–54.

13. Пилипчук О.Д. Фактурні можливості кольору в пам'ятнику архітектури: «Будинок з химерами» архітектора Владислава Городецького // Сучасна архітектурна освіта. Архітектура: образ, естетика, емоційний контекст. Присвячена 150-річчю від дня народження Владислава Городецького: тези доповідей VI Всеукраїнської наукової конференції, 7–8 листопада 2013 р. Київ: КНУБА, 2015. С. 142–143.

14. Пилипчук О.Д. Проблема асоціативності кольору в дизайні інтер'єру та методи засвоєння практичних прийомів для студентів архітекторів, дизайнерів, художників // Дизайн-освіта 2015. Концепція сучасної освіти України в умовах євроінтеграції: матеріали у збірнику Міжнародної науково-практичної конференції науково-викладацького складу і молодих вчених у рамках VIII Міжнародного форуму, 15–16 жовтня 2015 р. Харків: ХДАДМ, 2015. С. 92–93.

15. Пилипчук О.Д. Определение основных критериев восприятия зрителем художественно-декоративной формы в интерьерном пространстве // Дизайн-освіта 2017. Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи: матеріали у збірнику Міжнародної науково-практичної конференції науково-викладацького складу і молодих вчених у рамках IX Міжнародного форуму, 9–12 жовтня 2017 р. Харків: ХДАДМ, 2017. С. 278–280.

16. Пилипчук О.Д. Вплив емоційного стану людини в сприйнятті колористичного простору // Архітектура історичного Києва. Контекст і втручання: матеріали у збірнику III Міжнародної науково-практичної конференції, 24 листопада 2017 р. Київ: КНУБА, 2017. С. 96–97.

17. Пилипчук О.Д. Коригування художньо-декоративної форми та простору за допомогою колористичних методів в рекреаційних зонах // Сталий розвиток міст (містобудівний аспект): матеріали у збірнику Міжнародної науково-практичної конференції, 23–24 листопада 2017 р. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2017. С. 45–46.

18. Пилипчук О.Д. Вирішення проблем взаємозв'язку колористики інтер'єру і художньо-декоративних засобів у студентських навчальних завданнях художників-

дизайнерів // Сучасна архітектурна освіта: еволюція архітектури як інформаційна трансформація: матеріали у збірнику ІХ Всеукраїнської наукової конференції, 23 листопада 2017 р. Київ: КНУБА, 2018. С. 53–55.

19. Пилипчук О.Д. Історичний аспект питання взаємозв'язку художньо-декоративних форм в контексті інтер'єрного середовища // Актуальні проблеми сучасного дизайну: матеріали у збірнику Міжнародної науково-практичної конференції, 20 квітня 2018 р. Київ: КНУТД, 2018. С. 188–190.

20. Пилипчук О.Д., Козак Н.Ф., Гетун Г.В. Вплив кольорових і світлових рефлексів оточуючого середовища на сприйняття художньо-декоративних поверхонь // Science and education: збірник праць XIII Міжнародної наукової конференції, 6–13 вересня 2018 р. Нетанія (Ізраїль) – Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 180–184. *Особистий внесок здобувача: сформовано принципи виникнення дії кольорових рефлексів у колористичному інтер'єрному середовищі та їх зв'язок з ХДФ.*

21. Пилипчук О.Д. Роль естетичних можливостей колористики у вирішенні проблеми екології інтер'єрного простору // Архітектура та екологія: матеріали у збірнику ІХ Міжнародної наукової конференції, 30 жовтня – 1 листопада 2018 р. Київ: НАУ, 2018. С. 96–97.

22. Пилипчук О.Д. Питання впливу кольорових і світлових рефлексів оточуючого середовища на сприйняття художньо-декоративних поверхонь // Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування. Дизайн та мистецтво як засоби гуманізації архітектурного середовища: матеріали у збірнику Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 листопада 2018 р. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2018. С. 214–215.

23. Пилипчук О.Д. Питання психологічного і асоціативного значення сприйняття кольорів в просторі сучасного інтер'єру // Архітектура історичного Києва. Феномен урбанізованих ландшафтів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 23–24 листопада 2018 р. Київ: КНУБА, 2018. С. 98–99.

24. Пилипчук О.Д., Козак Н.Ф., Гетун Г.В. Створення комфортного колірною середовища як одне із завдань екології інтер'єрного простору // Science and education: збірник праць XIII Міжнародної наукової конференції, 4–13 січня 2019 р. Хайдусобосло (Угорщина) – Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 24–27. *Особистий внесок здобувача: визначено естетичні можливості колористики у створенні комфортного колірною середовища. Оцінено вплив ХДФ на сприйняття і формування колористики інтер'єру приміщення.*

АНОТАЦІЯ

Пилипчук О.Д. Художньо-декоративні форми як інструмент гармонізації колористики інтер'єрного середовища. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.01.03 – Технічна естетика. Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, 2019.

Дисертаційну роботу присвячено вдосконаленню теоретичної бази і вирішенню практичних завдань розробки інструментальних засобів гармонізації художньо-декоративними формами (ХДФ) колористики інтер'єрного середовища (ІС).

Визначено основні етапи формування взаємозв'язку колористики ІС з образотворчим і художньо-декоративним мистецтвом. Розглянуто основні цільові

функції кольору і колориту та їх закономірності сприйняття. Уточнено понятійний апарат.

З'ясовано зв'язок ХДФ з колористикою ІС. Виявлено принципи гармонізації колористики ІС і ХДФ. Розроблено алгоритмічні блок-схеми з систематизованими каталогами характерних ситуацій, завдяки яким побудовано технологічно-інструментальні засоби гармонізації ХДФ колористики ІС.

Представлено результати впровадження дисертаційного дослідження.

Ключові слова: колористика, художньо-декоративна форма, інтер'єрне середовище, гармонізація, дизайн, технічна естетика.

АННОТАЦИЯ

Пилипчук О.Д. Художественно-декоративные формы как инструмент гармонизации колористики интерьерной среды. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук по специальности 05.01.03 – Техническая эстетика. Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев, 2019.

Диссертационная работа посвящена совершенствованию теоретической базы и решению практических задач разработки инструментальных средств гармонизации художественно-декоративными формами (ХДФ) колористики интерьерной среды (ИС).

Определены основные этапы формирования взаимосвязи колористики ИС с изобразительным и художественно-декоративным искусством. Определены основные целевые функции цвета и колорита, их закономірности восприятия. Уточнен понятийный аппарат.

Выяснено связь ХДФ с колористикой ИС. Виявлено принципы гармонизации колористики ИС и ХДФ. Разработано алгоритмические блок-схемы с систематизированными каталогами характерных ситуаций, благодаря которым построено технологически-инструментальные средства гармонизации ХДФ колористики ИС.

Представлены результаты внедрения диссертационных исследований.

Ключевые слова: колористика, художественно-декоративная форма, интерьерная среда, гармонизация, дизайн, техническая эстетика.

ABSTRACT

Pilipchuk O.D. Artistic and decorative forms as a tool for harmonizing the coloristics of the interior environment. – Manuscript.

The dissertation was carried out for the degree of candidate of technical sciences in specialty 05.01.03 – Technical aesthetics. Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to improve the theoretical base and solve practical problems – the creation of instrumental means for harmonizing the artistic and decorative forms (ADF) of the coloristic of the interior environment (IE).

The main stages in developing the connection of IE coloristic are determined with fine, artistic and decorative art. The conceptual apparatus is refined. The main target functions of color and coloring, patterns of their perception are determined. The main means of harmonizing the color scheme of IE and its artistic and decorative filling are highlighted and streamlined. The

properties of the IE coloring, artistic and decorative filling, are revealed as the main factors of visual comfort formation. The aesthetic and substantial-functional existence in works of art is revealed in the space of modern interior. The main groups of techniques for harmonizing the colorization of IE are highlighted and streamlined by incorporating ADF into the coloristic interior space. The shaping possibilities of color are determined in modern design.

The principles of harmonization of IE and ADF coloristic are developed. The interrelation of the IE and ADF coloristic is revealed, as well as the basic methods of placing ADF in space and their functional significance in the interior. The structure of ADF placement is proposed in the coloristic of IE. The influence of color and light reflections of the environment were evaluated on the perception of ADF. A number of basic factors and principles of their occurrence have been identified, it is indicated that each interior has its own unique situation. The basic methods of placing ADF in the color space of the interior are proposed in accordance with the creative plan. The possibilities of emotional influence the viewer because of the total amount of color space, depending on the location of ADF. The principles of the expression of associations in the coloristic compositions of a work of art are defined in order to achieve the desired emotional state from perception. The principle of enhancing the expressiveness of the overall coloristic composition of space is determined – the corrective functions of ADF polychromies in the formation of IE colors based on the capabilities of the texture of a colored surface. The main means of solving the creative idea of ADF composition in IE, depending on the materials used. An instrumental variant decision-making model was developed and proposed, depending on the tasks set.

Algorithmic flowcharts with systematized catalogs of characteristic situations have been developed, thanks to which certain tools have been identified for harmonizing the artistic and decorative forms of colorization of the interior environment: 1) modular linear algorithm diagram; 2) information model; 3) instrumental-experimental model. The further use of algorithmic models in the creation of a new application software product based on data mining technology is recommended with the aim of automating the process of harmonization of ADF coloristics of IE.

The results of the implementation of the dissertation research are presented, where the possibilities of applying the methods and practical techniques of associative effect of colors in the color space of an IE with ADF included in it are demonstrated. The instrumental methods proposed by the author for harmonizing the color structure of the IE with the inclusion of ADF were introduced and implemented in the design of interiors of various purposes realized by the architectural workshop creative architectural workshop «Contour» and the design studio of the company «Ponyglass Corporation» (USA, Las Vegas) at the objects in Kyiv.

The proposed instrumental methods made it possible to optimize the process of creating a full-fledged aesthetic space using modern methods. The set of principles and decisions created as a result of research was introduced at the department of drawing and painting of KNUCA in the educational process of training educational qualification level «Bachelor» in the specialties 023 «Visual arts, decorative arts, restoration» and 022 «Design» and theoretical and practical course «Design-Practice. Colors in the interior». Acquiring practical techniques has greatly helped in the artistic and design practice of interior designers. The introduction of methods in the educational process is confirmed by the act of KNUCA and the registered certificate of the work and deposit.

Keywords: coloristics, artistic and decorative form, interior environment, harmonization, design, technical aesthetics.

Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 05.12.2019. Замовлення 559.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.

«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (098) 455-41-17
E-mail: lesya3000@ukr.net